

Μια καλή ιδέα για να τιμήσουμε τους Έλληνες που αγωνίστηκαν εναντίον των εχθρών της πατρίδας μας είναι να φτιάξουμε ένα όμορφο στεφάνι από φύλλα δάφνης.

Υλικά που θα χρειαστούμε: χαρτόνι, φύλλα δάφνης, κόλλα, ψαλίδι, διαβήτη και χαρτί.

Εκτέλεση:

1. Με το διαβήτη σχεδιάζουμε πάνω στο χαρτόνι δύο ομόκεντρους κύκλους με ακτίνα 8 εκ. και 10 εκ. αντίστοιχα.
2. Μετά κόβουμε το χάρτινο κύκλο και το κάτω μέρος του όπως στο σχέδιο.
3. Αφού έχουμε κόψει τα φύλλα δάφνης, αρχίζουμε να τα κολλάμε πάνω στο χαρτόνι σύμφωνα με το σχέδιο.
4. Όταν τελειώσουμε με το κόλλημα των φύλλων, μπορούμε να γράψουμε σ' ένα χαρτί κάποιο σύνθημα σχετικό με την 28^η Οκτωβρίου ή να το τυπώσουμε στον υπολογιστή μας και να το κολλήσουμε στο πάνω μέρος του στεφανιού.

Το στεφάνι μας είναι έτοιμο να στολίσει την τάξη ή το δωμάτιό μας και να τιμήσει τους Ήρωές μας.

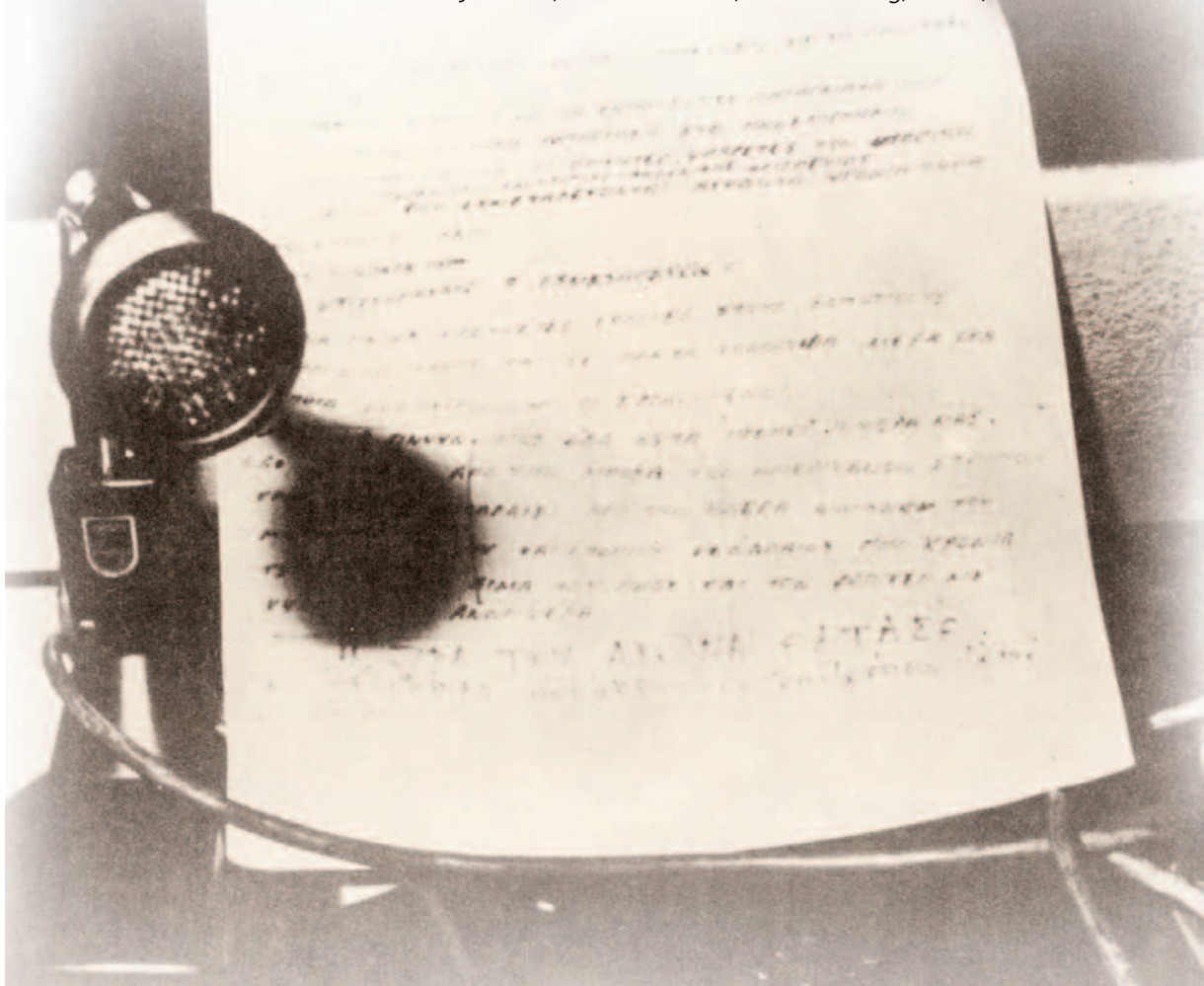

Γενική έκκληση*

Εδώ Πολυτεχνείο... Εδώ Πολυτεχνείο... Ελληνικό λαέ, η νίκη μας είναι κοντά... Όλος ο λαός να κατέβει στους δρόμους της Αθήνας... Γενική κινητοποίηση... Πρέπει να νικήσουμε. Ή τώρα ή ποτέ. Εμπρός λαέ της Αθήνας. Ή τώρα ή ποτέ...

Εδώ Πολυτεχνείο... Εδώ Πολυτεχνείο... Λαέ της Αθήνας. Δείξε τη δύναμή σου. Κατέβα στο δρόμο... Τα ελπιδοφόρα μηνύματα μάς έρχονται από παντού... Είμαστε όλοι εδώ στο Πολυτεχνείο, ψυχραιμοί... όλοι αποφασισμένοι να αγωνισθούμε μέχρι να νικήσουμε. Λαέ της Αθήνας, με ψυχραιμία και ηρεμία κατέβα στους δρόμους για να αγωνισθείς...

Γιάννης Γιάννου, Πολυτεχνείο '73, εκδ Gutenberg, Αθήνα, 1984

Το μήνυμα αυτό μεταδόθηκε στις 16 Νοεμβρίου 1973 από το ραδιοφωνικό σταθμό των φοιτητών που ήταν στο Πολυτεχνείο.

- Σε ποιους απευθυνόταν;
- Τι τους καλούσε να κάνουν και με ποιον τρόπο;
- Συζητήστε στην τάξη για τον αγώνα των φοιτητών στο Πολυτεχνείο.

* έκκληση: κάλεσμα

Τα κάγκελα

Πίσω απ' τα κάγκελα ελεύθεροι χιλιάδες
στο δρόμο περπατάει αργά η φοβέρα
πίσω απ' τα σίδερα ονειρεύονται μανάδες
παιδιά που έχουνε αλλάξει σε μια μέρα.

Μπροστά απ' τα κάγκελα οι σκλάβοι που φοβούνται
όπλα κρατάνε και ο δρόμος τούς ανήκει
πίσω απ' τα κάγκελα φωνές που δε φοβούνται
και μοιάζουν θάλασσα που πλέει ένα καΐκι.

Πίσω απ' τα σίδερα τα μάτια της γενιάς τους
χαμογελάνε σ' ένα φως που ξημερώνει
έξω στο δρόμο η ντροπή κι η παγωνιά τους
βήμα με βήμα την ελπίδα τη σκοτώνει.

*Κωστούλα Μητροπούλου, Το χρονικό των τριών ημερών,
εκδ. Κέδρος, Αθήνα, 1982*

1. Το ποίημα γράφτηκε για τους αγωνιστές του Πολυτεχνείου.

- Ποιοι είναι αυτοί που βρίσκονται μπροστά και ποιοι πίσω από τα κάγκελα; Υπογραμμίστε τις λέξεις που δείχνουν τα συναισθήματά τους.
- Τι νιώθετε εσείς διαβάζοντας το ποίημα;

2. Συζητήστε τις εντυπώσεις σας ακούγοντας ή παρακολουθώντας ντοκουμέντα εκείνης της εποχής.

Μπορείτε ακόμα να διαβάσετε...

Για την 28η Οκτωβρίου 1940

Γκώνιας Ν. – Ραμποπούλου Σ., *Το έπος του 1940*, εκδ. Πατάκη, Αθήνα, 1995.

Ζέη Άλκη, *Ο μεγάλος περίπατος του Πέτρου*, εκδ. Κέδρος, Αθήνα, 1990.

Νάκου Λιλίκα, *Η κόλαση των παιδιών*, εκδ. Εστία, 2001.

Παπαμόσχου Ηρώ, *Το πέτρινο σπίτι*, εκδ. Πατάκη, Αθήνα, 1998.

Πέτροβιτς- Ανδρουτσοπούλου Λ., *Τραγούδι για τρεις*, εκδ. Πατάκη, Αθήνα, 2001.

Σαρή Ζώρζ, *Κόκκινη κλωστή δεμένη*, εκδ. Κέδρος, Αθήνα, 1974.

Σμυρνωτάκης Γιάννης, *Για τη γιορτή της 28^{ης} Οκτωβρίου - της Σημαίας και του Πολυτεχνείου*, εκδ. Σμυρνωτάκης, Αθήνα, 2004.

Σπυροπούλου Ζωή, *Τα κείμενα της Πατρίδας*, εκδ. Gutenberg, Αθήνα, 2002.

Τσίρος Σπύρος, *Οι πήλινες Μούσες*, εκδ. Κέδρος, Αθήνα, 1988.

www.e-yliko.gr

Ανθολόγιο: Λιλίκα Νάκου, «Ο Τζοβάνι»

Για το Πολυτεχνείο

Γιάννου Γιάννης, *Πολυτεχνείο '73*, εκδ. Gutenberg, Αθήνα, 1984.

Κονδύλης Φώτης, *Τριήμερο στα κάγκελα. Από το ημερολόγιο των σκοτεινών ημερών*, εκδ. Κέδρος, Αθήνα, 1978.

Μητροπούλου Κωστούλα, *Το χρονικό των τριών ημερών*, εκδ. Κέδρος, Αθήνα, 1982.

Σμυρνωτάκης Γιάννης, *Για τη γιορτή της 28ης Οκτωβρίου - της Σημαίας και του Πολυτεχνείου*, εκδ. Σμυρνωτάκης, Αθήνα, 2004.

www.e-yliko.gr

Τραγούδια

«Της δικαιοσύνης» Ποίηση Οδυσσέα Ελύτη- μουσική Μίκη Θεοδωράκη

«Το χελιδόνι» Ποίηση Οδυσσέα Ελύτη- μουσική Μίκη Θεοδωράκη

«Ο Δρόμος» Ποίηση Κωστούλας Μητροπούλου- μουσική Μάνου Λοΐζου

«Τα παιδιά ζωγραφίζουν» Ποίηση Κώστα Μπουρμούλη - μουσική Γιώργου Χατζηνάσιου

Ανθολόγιο: Μάρω Δούκα, «Εδώ Πολυτεχνείο...»
Κυριάκος Χαραλαμπίδης, «Αιγιαλούσα»

4

Ενότητα

Εμένα με νοιάζει...

Σ' αυτή την ενότητα

- Θα μάθουμε:
 - ▶ Να χρησιμοποιούμε επιχειρήματα σε μια συζήτηση.
 - ▶ Να γράφουμε επιστολές σε επίσημο και ανεπίσημο ύφος.
- Θα μάθουμε επίσης:
 - ▶ Να ξεχωρίζουμε το οριστικό άρθρο από τους αδύνατους τύπους της προσωπικής αντωνυμίας.
 - ▶ Να κλίνουμε τα προπαροξύтона αρσενικά ουσιαστικά σε -ος.
 - ▶ Να διακρίνουμε την απλή από τη σύνθετη πρόταση.
 - ▶ Λέξεις σχετικές με το περιβάλλον.

- Θα γνωρίσουμε:
 - ▶ Ένα οικολογικό σχολείο.
 - ▶ Περιβαλλοντικά προβλήματα στην Ελλάδα και στον κόσμο.

... και όλα αυτά γνωρίζοντας
τρόπους για να προστατεύουμε
το περιβάλλον μας!

Στάση βροχοσταλίδων

Ήταν η τελευταία μέρα του καλοκαιριού, δέκα χρόνια μετά το τέλος της δεύτερης χιλιετίας. Η κατάσταση πάνω στη Γη ανυπόφορη. Στη Συννεφοπολιτεία εδώ και καιρό έφταναν απ' όλα τα πλάτη και τα μήκη της Γης SOS τηλεγραφήματα.

- Πετρελαιοκηλίδα τεράστιων διαστάσεων απειλεί τα νησιά του Ειρηνικού...
- Η τρύπα του όζοντος αυξάνει τους δείκτες της θερμοκρασίας...
- Λιώνουν οι πάγοι στους πόλους της Γης...
- Μεγάλη πυρκαγιά απειλεί ν' αφανίσει τα δάση της Κεντρικής Ευρώπης...

Δεν χρειάζονταν περισσότερα για να σημάνουν συναγερμό οι βροχοσταλίδες. Άλλωστε, μέχρι να καταλάβουν οι άνθρωποι τον κίνδυνο...

- Ως εδώ και μη παρέκει! Άστραψε εξοργισμένη η πιο ζωντανή από τις βροχοσταλίδες.
- Κι εδώ και παρακεί, κι ακόμα παραπέρα, μόνο με μέτρα δραστηκά θα δούμε άσπρη μέρα, είπε η βροχοσταλίδα Στρομπουλή, βάζοντας τα πράγματα στη θέση τους.
- Να κηρύξουμε στάση ειρηνική, πρότεινε η πιο μεγάλη βροχοσταλίδα και σκούπισε τους πράσινους λεκέδες στο μέτωπό της.

Συμφώνησαν όλες. Λίγο αργότερα, όλοι οι πίνακες ανακοινώσεων σ' ολόκληρη την πλάση έγραφαν με τεράστια γράμματα: «ΣΤΑΣΗ ΒΡΟΧΟΣΤΑΛΙΔΩΝ» κι από κάτω με μικρά γράμματα εξηγούνταν οι λεπτομέρειες, ενώ στο τέλος υπήρχαν υπογραφές.

Την επομένη, όλα τα ποτιστήρια ήταν διπλοσφραγισμένα με πλιαχτίδες. Και φυσικά κανένας, ούτε μια τοσοδά βροχοσταλίδα, δεν κυκλοφόρησε στους διαδρόμους του ουρανού. Ούτε θα κατέβαινε κάτω στη Γη, όσο διάστημα κι αν χρειαζόταν.

Και οι μέρες πέρασαν. Πέρασαν οι εβδομάδες, οι μήνες κι ο ουρανός δεν είχε τον παραμικρό λεκέ στο θαλασσί καμβά* του. Στην αρχή όλοι πίστεψαν πως ήταν ένα αστείο παιχνίδι των σύννεφων, γρήγορα όμως κατάλαβαν πως τα σύννεφα δεν είχαν καμιά διάθεση για παιχνίδι.

Η φλούδα της Γης σαν ρόδι παραγινωμένο έσκαγε επικίνδυνα. Και δεν ήταν μόνο αυτό. Τις επόμενες μέρες, το κακό πήρε μεγαλύτερες διαστάσεις. Τα ποτάμια στέρεψαν το ένα μετά το άλλο κι οι βάτραχοι βγήκαν στους δρόμους, κοάζοντας και ξεκουφαίνοντας τον κόσμο. Τα σπαρτά ξεράθηκαν κι οι μυλωνάδες έβαλαν λουκέτο στους ανεμόμυλους.

Ενώ συνέβαιναν αυτά, η στάθμη του νερού στις δεξαμενές των πόλεων μειωνόταν απειλητικά. Οι υπεύθυνοι της ύδρευσης, για να αντιμετωπίσουν το πρόβλημα της λειψυδρίας*, φούσκωσαν το λογαριασμό του νερού.

— Αλίμονό μας! παραπονιέται κάποια γυναίκα. Έτσι όπως πάμε, θα πούμε το νερό νεράκι.

- Νομίζω πως ήρθε η στιγμή να δράσουμε, είπε αποφασιστικά κάποιο από τα παιδιά.
- Και μάλιστα αμέσως, συμφώνησε ο φίλος του.
- Το βρήκα τι θα κάνουμε! Θα ρωτήσουμε τους φίλους μας τ' αστέρια. Εκείνα σίγουρα ξέρουν τι συμβαίνει και θα μας πουν τι φταίει.

* καμβάς: χοντρό ύφασμα από λινάρι και βαμβάκι, για κέντημα ή για ζωγραφική.

* λειψυδρία: η έλλειψη νερού.

1. Οι βροχοσταλίδες αποφάσισαν να κάνουν **στάση** και οι υπεύθυνοι της ύδρευσης να **φουσκώσουν** το λογαριασμό του νερού. Βρείτε τη σημασία που έχουν οι χρωματισμένες λέξεις στις παραπάνω εκφράσεις.

▶ Τι έκαναν οι βροχοσταλίδες;

- A. Σταμάτησαν για να ξεκουραστούν.
- B. Περίμεναν σε ένα μέρος να περάσει το συννεφολεωφορείο να τις πάει στη γη.
- Γ. Επαναστάτησαν ειρηνικά.

▶ Τι έκαναν οι υπεύθυνοι της ύδρευσης;

- A. Έστειλαν το λογαριασμό του νερού σε μεγαλύτερο φάκελο.
- B. Αύξησαν την τιμή πώλησης του νερού.
- Γ. Έβαλαν στο φάκελο με το λογαριασμό του νερού κι άλλα έντυπα.

2. Χωριστείτε σε ομάδες και συζητήστε ποια μπορεί να είναι η συνέχεια και το τέλος της ιστορίας. Ανακοινώστε τη στην τάξη.

3. Η βροχοσταλίδα που έγραψε την απόφαση της Συννεφοπολιτείας, βρεγμένη όπως ήταν, έσβησε κατά λάθος τις λεπτομέρειες. Συμπληρώστε εσείς την ανακοίνωση.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΩΝ

ΣΤΑΣΗ ΒΡΟΧΟΣΤΑΛΙΔΩΝ

Αποφασίσαμε ότι

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Υπογραφές

Στρομπουλή
Χιονούλης
Δροσούλα
Κρυσταλλία

4. Βρείτε στο κείμενο και αντιγράψτε τι έκαναν οι υπεύθυνοι της ύδρευσης για να αντιμετωπίσουν το πρόβλημα της έλλειψης νερού.

.....

.....

5. Τα τηλεγραφήματα που έφταναν στη Συννεφοπολιτεία έγραφαν:
- ✿ Πετρελαιοκηλίδα τεράστιων διαστάσεων απειλεί τα νησιά του Ειρηνικού...
 - ✿ Η τρύπα του όζοντος αυξάνει τους δείκτες της θερμοκρασίας...
 - ✿ Λιώνουν οι πάγοι στους πόλους της Γης...
 - ✿ Μεγάλη πυρκαγιά απειλεί ν' αφανίσει τα δάση της Κεντρικής Ευρώπης...

Υπογραμμίστε σε κάθε τηλεγράφημα τα ουσιαστικά που είναι σε πτώση γενική. Ξαναδιαβάστε τις προτάσεις χωρίς αυτές τις γενικές. Τι παρατηρείτε;

Ουσιαστικά σε πτώση γενική χρησιμοποιούνται για να συμπληρώσουν άλλα ουσιαστικά μέσα στην πρόταση.

6. Συμπληρώστε τα ουσιαστικά σε πτώση γενική και δείτε ποια ήταν τα αποτελέσματα της στάσης των βροχοσταλίδων:
- ✿ Καμιά βροχοσταλίδα δεν κυκλοφόρησε στους διαδρόμους (ο ουρανός).
 - ✿ Η φλούδα (η γη) έσκαγε επικίνδυνα.
 - ✿ Οι φωνές (οι βάτραχοι) ξεκούφαιναν τον κόσμο.
 - ✿ Η στάθμη (το νερό) στις δεξαμενές (οι πόλεις) έπεφτε συνεχώς.

7. Μετά από λίγες μέρες η Δροσούλα ανακοίνωσε στις άλλες βροχοσταλίδες: «Οι άνθρωποι άρχισαν να καταλαβαίνουν τον κίνδυνο να μείνουν χωρίς νερό, αφού ούτε μια από εμάς δεν κυκλοφορεί στους διαδρόμους του ουρανού. Τα σπαρτά ξεράθηκαν και οι μιλωνάδες έβαλαν λουκέτο στους ανεμόμυλους...».
- ▶ Βρείτε και υπογραμμίστε στα λόγια της Δροσούλας τα προπαροξύτονα (αυτά δηλαδή που τονίζονται στην προπαραλήγουσα) αρσενικά ουσιαστικά σε -ος.
 - ▶ Συμπληρώστε τώρα τον παρακάτω πίνακα με τα προπαροξύτονα αρσενικά σε -ος που βρήκατε:

Ονομαστική ενικού	Γενική ενικού	Αιτιατική ενικού
ο άνθρωπος		
	του ανεμόμυλου	

Ονομαστική πληθυντικού	Γενική πληθυντικού	Αιτιατική πληθυντικού
	των ανθρώπων	
		τους ανεμόμυλους

- Ορισμένα προπαροξύτονα ουσιαστικά σε -ος κατεβάζουν τον τόνο στην παραλήγουσα στη γενική του ενικού και στη γενική και αιτιατική του πληθυντικού αριθμού, π.χ. ο άνθρωπος.
- Κάποια άλλα διατηρούν τον τόνο στην προπαραλήγουσα σε όλες τις πτώσεις του ενικού και του πληθυντικού αριθμού, π.χ. ο ανεμόμυλος.
- Κάποια άλλα μπορούν και να διατηρήσουν τον τόνο και να τον κατεβάσουν π.χ. ο διάδρομος.

Στάση βροχοσταλίδων (συνέχεια)

Το ίδιο κίολας βράδυ, η Μικρή Αρκούδα* μέσα από μια αστεροακτίνα της έστειλε την απάντησή της. Και το παιδί διάβασε με τρεμάμενη φωνή: «Περιβάλλον, SOS!!!».

— Βέβαια! Πώς δεν το σκεφτήκαμε πιο πριν; Η Γη μας κινδυνεύει από τη μόλυνση. Γι' αυτό είναι θυμωμένα τα σύννεφα.

— Θα τα κάνουμε να ξεθυμώσουν, είπαν μ' ένα στόμα όλα τα παιδιά, ξέροντας τώρα πια τι έπρεπε να κάνουν.

Σαν ξημέρωσε, τα παιδιά σκορπίστηκαν στις γύρω γειτονιές, πήγαν από σχολείο σε σχολείο, από σπίτι σε σπίτι και μίλησαν με τα άλλα παιδιά στη δική τους γλώσσα. Αυτά με τη σειρά τους μίλησαν στους φίλους τους στις άλλες γειτονιές κι εκείνοι στους δικούς τους. Μέσα σε λίγες μέρες όλα τα παιδιά της Γης γνώριζαν την αλήθεια. Όμως μόνα τους, δίχως τη βοήθεια των μεγάλων, ήταν αδύνατο ν' αλλάξουν τον κόσμο. Έβαλαν λοιπόν τα δυνατά τους και τα βράδια, σαν έπεφταν στο κρεβάτι, έπλεκαν στο παραμύθι της μαμάς ή του παππού και της γιαγιάς τη δική τους ιστορία, την αληθινή, με το περιβάλλον και τα σύννεφα. Κι η ζεστασιά των παιδικών λόγων μαλάκωσε την καρδιά τους...

Πολύ σύντομα όλοι μιλούσαν γι' αυτό. Στις γειτονιές, στις πλατείες και στα ξεραμένα πάρκα των πόλεων, στα έδρανα* των Κοινοβουλίων, παντού όλοι μιλούσαν για την προστασία του περιβάλλοντος. Κι όχι μόνο...

Τα μέτρα ήταν άμεσα: οι τραγουδιστάδες έπλεξαν εγκώμια στη μητέρα φύση, οι παραμυθάδες την τίμησαν με όμορφες ιστορίες, οι πολιτικοί έκαναν νόμους να την προστατέψουν κι οι απλοί άνθρωποι της έδειξαν την αγάπη τους.

Τα αποτελέσματα δεν άργησαν να φανούν. Και τα παιδιά ήταν αυτά που τα πρωτοαντίκρισαν.

— Είδατε που είχαμε δίκιο;

— Πράγματι! Έχω καιρό να δω σκουπίδια στους δρόμους...

— Και τα πάρκα δεν είναι βουβά, αντηχούν από τα γέλια!

— Κοιτάξτε! Όλοι βγήκαν στις γύρω πλαγιές να φυτέψουν δενδρύλλια!

— Και τα φουγάρα στις σκεπές έγιναν ανθοδοχεία!

Από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης ανακοινώνονταν τα νέα απ' όλο τον κόσμο: «Οι πετρελαιοκλίδες δεν μολύνουν πια τα νερά των θαλασσών... Οι φωτιές ανάβουν μόνο για να ζεστάνουν... Οι εξατμίσεις των αυτοκινήτων αποσύρονται, γιατί αυτά κινούνται με τη βοήθεια του ήλιου...».

Ακόμα και οι βροχοσταλίδες δεν έμειναν ασυγκίνητες. Ήταν οι πρώτες που ανταποκρίθηκαν στο κάλεσμά μου κι έδωσαν το «παρών». Κι ο ουρανός σκοτείνιασε.

— Επιτέλους, βροχή! φώναξε αυθόρμητα κάποιος νεαρός.

— Η βροχή της σωτηρίας! συμπλήρωσε μια κοπέλα.

— Είναι αυτό που περιμέναμε, αυτό που μας ξαναγιώνει, παρατήρησε μια γριούλα. Το νερό της ζωής!

Μήνες περίμεναν αυτή τη στιγμή και η ευκαιρία δεν πήγε χαμένη. Μικροί και μεγάλοι βγήκαν στους δρόμους μες στη βροχή και γιόρτασαν το γεγονός.

Έτσι, η στάση των βροχοσταλίδων έληξε, με την υπόσχεση βέβαια και την ελπίδα για ένα καινούριο ξεκίνημα, μια καινούρια ζωή...

Μερκούριος Αυτήης, Ουρανοκαμώματα, εκδ. Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα, 2000 (διασκευή).

* Μικρή Αρκούδα: αστερισμός

* έδρανα των κοινοβουλίων: καθίσματα στις αίθουσες που συγκεντρώνονται οι βουλευτές

1. Το κείμενο που διαβάσατε είναι η συνέχεια και το τέλος της στάσης των βροχοσταλίδων. Διηγηθείτε το με λίγα λόγια στο διπλανό σας. Οι παρακάτω ερωτήσεις θα σας βοηθήσουν.

- Γιατί τα σύννεφα ήταν θυμωμένα;
- Τι έκαναν τα παιδιά για να ξεθυμώσουν τα σύννεφα;
- Τι μέτρα πήραν οι άνθρωποι για να προστατέψουν το περιβάλλον;
- Τι αποτέλεσμα είχαν τα μέτρα που πήραν οι άνθρωποι;

2. Από τη στάση των βροχοσταλίδων τα παιδιά κατάλαβαν ότι η γη κινδυνεύει και αποφάσισαν να δράσουν. Αφού συγκέντρωσαν πληροφορίες από εφημερίδες, περιοδικά, το διαδίκτυο, συζήτησαν μεταξύ τους και διαπίστωσαν πως οι πιο σοβαρές αιτίες που κάνουν τη γη μας να κινδυνεύει είναι το ότι:

α) η ατμόσφαιρα μολύνεται, β) τα δάση καταστρέφονται,
 γ) η θερμοκρασία αυξάνεται, δ) το κλίμα αλλάζει,
 ε) η θάλασσα ρυπαίνεται, στ) οι βιότοποι εξαφανίζονται.

Στο τέλος, αποφάσισαν να φτιάξουν έναν κατάλογο με τα θέματα που συζήτησαν και να τον στείλουν στους μεγάλους. Ήθελαν να τους δείξουν ότι δεν έχουν κανένα δικαίωμα πλέον να αδιαφορούν.

Βοηθήστε τα να φτιάξουν αυτόν τον κατάλογο.

- α) Η μόλυνση της ατμόσφαιρας.
 β)
 γ)
 δ)
 ε)
 στ).....

3. Τα παιδιά κατάλαβαν από το μήνυμα της Μικρής Αρκούδας ότι η Γη **κινδυνεύει** από τη μόλυνση. Το ρήμα **κινδυνεύω** παράγεται από τη λέξη **κίνδυνος**, που είναι ουσιαστικό.

Τα ρήματα που παράγονται από τα ονόματα τελειώνουν σε:

-εύω, π.χ. κίνδυνος	————— ➤	κινδυνεύω
-ώνω, π.χ. στεφάνι	————— ➤	στεφανώνω
-ίζω, π.χ. σκούπα	————— ➤	σκουπίζω
-αίνω, π.χ. όμορφος	————— ➤	ομορφαίνω
-ιάζω, π.χ. βράδυ	————— ➤	βραδιάζω
-ύνω, π.χ. ελαφρύς	————— ➤	ελαφρύνω
-άζω, π.χ. δόξα	————— ➤	δοξάζω

Όταν μια λέξη σχηματίζεται από μια άλλη λέξη, έχουμε **παραγωγή**.

Η «πρώτη» λέξη από την οποία παράγεται μια άλλη λέξη, λέγεται **πρωτότυπη**, π.χ. κίνδυνος.

Η λέξη που παράγεται από την πρωτότυπη λέγεται **παράγωγη**, π.χ. κινδυνεύω.

Τα παιδιά, επειδή νοιάζονται για το περιβάλλον, θέλουν να γράψουν μηνύματα στους μεγάλους. Βοηθήστε τα συμπληρώνοντας τα ρήματα που παράγονται από τις λέξεις που είναι μέσα στην παρένθεση:

- ✿ Χρησιμοποιείτε ηλιακούς θερμοσίφωνες για να (ζέστη) το νερό.
- ✿ Όταν (σκοτεινός), μην ανάβετε όλα τα φώτα του σπιτιού.
- ✿ Χρησιμοποιήστε λιγότερο το αυτοκίνητό σας για να μη (μόλυνση) η ατμόσφαιρα από τα καυσαέρια.
- ✿ Να (αγορά) προϊόντα σε συσκευασίες που μπορούν να ανακυκλωθούν.
- ✿ Όταν (ταξίδι) με το αυτοκίνητο μην πετάτε σκουπίδια από το παράθυρο.

4. «Το ίδιο κιόλας **βράδυ**, η Μικρή Αρκούδα έστειλε το μήνυμά της στα παιδιά... Κι αυτά εαν έπεφταν στο κρεβάτι τα **βράδια**, έπλεκαν στα παραμύθια της γιαγιάς τη δική τους ιστορία, την αληθινή, με το περιβάλλον και τα σύννεφα».

Τι παρατηρείτε στη λέξη *βράδυ* στον ενικό και στον πληθυντικό αριθμό; Θυμηθείτε πώς γράφονται τα ουδέτερα ουσιαστικά σε -υ στην ονομαστική του πληθυντικού και συμπληρώστε τον πίνακα:

Ονομαστική ενικού	Ονομαστική πληθυντικού
δάκρυ
στάχυ
βράδυ
δίχτυ

5. Βρείτε στο κείμενο και αντιγράψτε ποια ήταν τα ευχάριστα νέα που ανακοίνωσαν τα μέσα μαζικής ενημέρωσης.

.....

.....

.....

.....

Χρησιμοποιήσέ το ξανά... και ξανά... και ξανά...

Ξέρεις ότι...

κάθε χρόνο χρησιμοποιούμε δισεκατομμύρια χαρτοπετσέτες. Για σκέψου πόσα δέντρα κόβονται για να φτιαχτούν τόσες χαρτοπετσέτες!

Τώρα μάντεψε...

Πόσα πλαστικά μπουκάλια μιας χρήσης χρησιμοποιούνται από τους ανθρώπους σε τέσσερις μέρες;

- A) Όσα για να γεμίσουμε ένα φορτηγό.
- B) Όσα για να γεμίσουμε μια αποθήκη.
- Γ) Όσος είναι ο πληθυσμός ολόκληρης της Αμερικής.

Απάντηση: Γ. 240 εκατομμύρια
λίτρα

Πολύ πριν γεννηθείς εσύ, τότε που οι παππούδες σου ήταν ακόμα παιδιά, δεν υπήρχαν χαρτοπετσέτες και χαρτομάντιλα. Οι άνθρωποι χρησιμοποιούσαν πετσέτες και μαντίλια από πανί.

Εκείνα τα χρόνια, τα ξαναχρησιμοποιούσαν όλα πολλές φορές. Και ούτε τους περνούσε καθόλου από το μυαλό να πετάξουν κάτι, επειδή το χρησιμοποιούσαν μια φορά.

Σήμερα όμως, έχουμε ένα σωρό πράγματα που είναι φτιαγμένα ειδικά για να τα πετάμε στα σκουπίδια, αφού τα χρησιμοποιήσουμε μονάχα μια φορά. Αυτά τα πράγματα τα λέμε «μιας χρήσης». Το αλουμινόχαρτο, οι πλαστικές σακούλες, οι χαρτοσακούλες, το πλαστικό περιτύλιγμα, θεωρούνται όλα «μιας χρήσης».

Όμως, τι συμβαίνει με αυτό τον τρόπο; Οι θησαυροί της Γης μας πετιούνται σαν να ήταν σκουπίδια. Δε θα ήταν σπουδαίο, αν καθένας από μας έκανε κατιτί για να πάψει πια αυτή η σπατάλη; Πόσο διαφορετικός θα ήταν τότε ο κόσμος μας!

The earth works group, 50 απλά πράγματα που μπορούν να κάνουν τα παιδιά για να σώσουν τη Γη, μετάφραση Ρούσσος Βρανάς, εκδ. «Το ΠΟΝΤΙΚΙ», Αθήνα, 1990 (διασκευή)

1. Στη σημερινή εποχή χρησιμοποιούμε πολλά πράγματα μιας χρήσης.

- Τι εννοούμε όταν λέμε ότι ένα πράγμα είναι «μιας χρήσης»;
- Εκτός από τα πλαστικά μπουκάλια ποια άλλα πράγματα χρησιμοποιούμε για μια μόνο φορά;
- Ποιοι νομίζετε ότι είναι οι θησαυροί της γης που πετιούνται στα σκουπίδια;
- Αν δεν τους πετούσαμε στα σκουπίδια, τι άλλο θα μπορούσαμε να κάνουμε;